

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Uitgangspuntennotitie 2025

Uitgangspunten voor de praktijk

Versienummer:

1.2

Datum:

28 februari 2024

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Productnummer	Zaak 186386
Omschrijving	Uitgangspuntennotitie 2025
Status	Conceptversie 1.2
Datum	28 februari 2024
Opdrachtgever	Deelnemende partijen ODMH Vastgesteld door het AB ODMH d.d. 14 maart 2024
Opgesteld door	Marlies van Bergen

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Over de Omgevingsdienst Midden-Holland	5
1.2	Uitgangspuntennotitie startpunt planning en control-cyclus.....	6
2	Algemeen	7
2.1	Wetgeving en transitieopgaven	7
2.2	Doorontwikkeling omgevingsdiensten in Zuid-Holland.....	7
2.3	Interbestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel.....	8
2.4	Samenwerking in de regio	8
3	Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen	9
3.1	Doorontwikkeling Digitaal Stelsel Omgevingswet	9
3.2	Omgevingsplan.....	9
3.3	Toezicht en Handhaving onder de Omgevingswet	10
3.4	Bodem in de Omgevingswet	10
3.4.1	Verschuiving bodemtaken	10
3.4.2	Nieuw gebiedsspecifiek beleid opstellen.....	10
3.5	Geluid in de Omgevingswet	11
3.5.1	Opstellen maximale invulling industrieterreinen	11
3.5.2	Hogere waardenbeleid	11
3.6	Participatie in de Omgevingswet	11
3.7	Brandveiligheid in de Omgevingswet	11
3.8	Erfgoedbrede advisering in de Omgevingswet	12
3.9	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.....	12
4	Digitalisering en data	13
4.1	Overheidscommunicatie	13
4.1.1	Doorontwikkeling digitale dienstverlening	13
4.1.2	Wet open overheid	13
4.1.3	Nieuwe archiefwet en overbrenging archieven	13
4.2	AI	14
4.3	Datagedreven werken	14
4.4	Datasets	15
4.4.1	Chemische bodemkwaliteit in de Basisregistratie Ondergrond (BRO)	15
4.4.2	Uitbreiden Atlas Bodem.....	16
4.5	Monitoring.....	16

5	Transitieopgaven	18
5.1	Regionale Energiestrategie (RES) Midden-Holland	18
5.2	Warmtetransitie	19
5.2.1	Wet- en regelgeving collectieve warmtevoorziening	19
5.2.2	Nationale programma's verduurzaming Gebouwde Omgeving	19
5.2.3	Soortenmanagementplannen (SMP)	20
5.2.4	VvE aanpak	20
5.3	Energiebesparing bedrijvigheid	21
5.4	Uitvoering Regionaal Mobiliteitsprogramma	22
5.5	Bodemenergie	22
5.5.1	Bodemenergiebeleid	22
5.5.2	Verbeterd veldtoezicht aanleg bodemenergie	23
5.6	Ontwikkelen regionaal integraal energiesysteem	23
5.7	Circulaire economie (CE)	25
5.7.1	Beleid en uitvoering worden concreet	25
5.7.2	Vier speerpunten van provincie en gemeenten in Midden-Holland	26
5.8	Klimaatadaptatie	26
5.9	Verduurzaming landbouw en landgebruik	27
6	Overige ontwikkelingen	28
6.1	Aanpak ondermijning	28
6.2	Strafrecht	28
6.3	Stikstofproblematiek	28
6.4	Kaderrichtlijn Water	29
6.5	Water en bodem sturend	30
6.6	Opkomende verontreinigingen en niet-genormeerde stoffen	30
6.6.1	Vervolg geven aan provinciale PFAS-bronnenonderzoek	30
6.6.2	Omgaan met nieuwe gegevens over niet-genormeerde stoffen	31
6.6.3	Microplastics	31
6.7	Wet goed verhuurderschap	31

1 Inleiding

In de Uitgangspuntennotitie 2025 beschrijft de ODMH de ontwikkelingen die in de aankomende jaren van invloed zijn op de uitvoering van onze werkzaamheden. Het gaat om de ontwikkelingen in het fysieke domein die op onze opdrachtgevers afkomen. Waar op in te spelen en wat betekent dit mogelijk voor de uitvoering van de taken van de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)? Dit document biedt een handvat bij het maken van deze keuzes door onze opdrachtgevers.

Deze notitie is in overleg met de leden van de adviescommissies Inhoud en Financiën tot stand gekomen.

1.1 Over de Omgevingsdienst Midden-Holland

De ODMH draagt bij aan een **veilige, duurzame en gezonde leefomgeving**. Dit doen wij door de uitvoering van de milieutaken voor de hele regio Midden-Holland en de provincie Zuid-Holland en de bouw- en woningtoezichttaken voor de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Zuidplas, Waddinxveen en de provincie Zuid-Holland (PZH).

Bij de ODMH werken per 1 januari 2025 ruim 240 medewerkers. Deze medewerkers zijn verdeeld over vier afdelingen: Bedrijven, Expertise, Bouw- en Woningtoezicht en Bedrijfsvoering.

Medewerkers zijn het belangrijkste kapitaal van een omgevingsdienst. De ODMH zet daarom ook in op

arbeidsmarktcommunicatie, de ODMH als sterk 'werkgeversmerk'. Bijvoorbeeld door het vormgeven van traineeships voor jonge professionals. Ook bieden we plaatsen aan voor stagiairs om ervaring op te doen. We werken op dit vlak ook samen met de vier andere Zuid-Hollandse omgevingsdiensten, met *De Betere Wereldbaan*.

Bedrijfsvoering

De ODMH kenmerkt zich door een gedegen bedrijfsvoering, het leveren van hoge kwaliteit (ISO 9001 gecertificeerd) en veel kennis en ervaring met taken in de fysieke leefomgeving. De ODMH staat 'met de voeten in de klei' en weet wat er speelt in de fysieke leefomgeving. We monitoren onze resultaten en rapporteren daarover jaarlijks in outcome-gerichte digitale rapportages. Zo krijgen onze opdrachtgevers een indruk hoe wij bijdragen aan het bereiken van de doelen die de gemeenten en de provincie hebben gesteld voor de fysieke leefomgeving.

Missie

- De Omgevingsdienst Midden-Holland is een toonaangevende organisatie die bijdraagt aan een veilige, duurzame en gezonde samenleving;
- De ODMH voert daartoe (wettelijke) taken uit op het gebied van milieu en bouw- en woningtoezicht in opdracht van de gemeenten in de regio en de provincie Zuid-Holland;
- De dienst is van en voor zijn deelnemende partijen en is de rechterhand van de deelnemers bij de ontwikkeling van beleid.

Visie

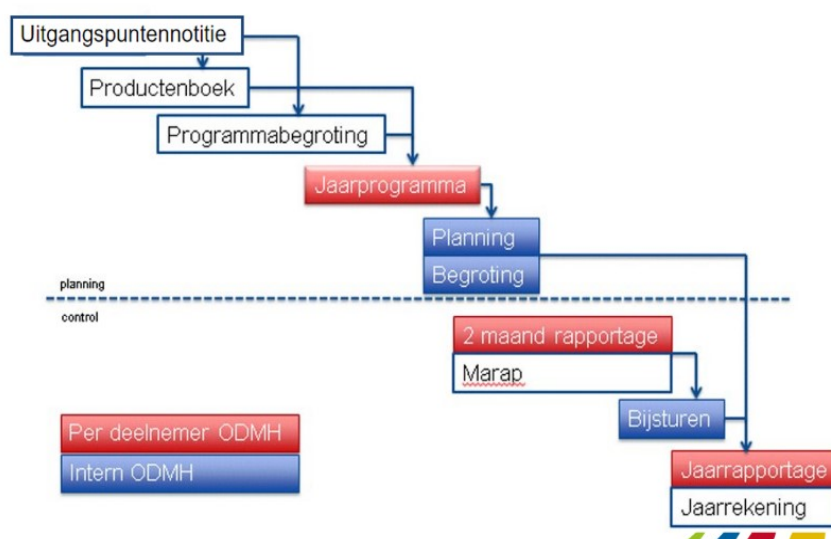
- De Omgevingsdienst Midden-Holland ontwikkelt zich tot een gebiedsautoriteit in het Groene Hart met een hoogwaardige, innovatieve en betaalbare dienstverlening;
- We werken samen op relevante beleidsterreinen zoals ruimtelijke ordening, verkeer en water om zo een optimale omgevingskwaliteit te realiseren;
- De medewerkers van de ODMH zijn deskundig, klantgericht, betrouwbaar en werken doelgericht.

1.2 Uitgangspuntennotitie startpunt planning en control-cyclus

De cyclus van planning en control is bedoeld om duidelijke afspraken te maken tussen de deelnemende gemeenten, de Provincie Zuid-Holland en de ODMH met betrekking tot verantwoordelijkheden over de sturing (planning), de beheersing en de verantwoording (control) van de werkzaamheden van de ODMH.

De uitgangspuntennotitie is het startpunt van de planning en control-cyclus van de ODMH. Wat in deze notitie beschreven staat, kan aanleiding zijn voor de ODMH om het productaanbod voor onze opdrachtgevers aan te passen. Ook vormt het de input voor de jaarprogramma's 2025, die we in het derde kwartaal van 2024 in gezamenlijkheid opstellen. De uitgangspuntennotitie biedt dan een handvat. Tijdens de jaarprogrammagesprekken bepaalt iedere individuele deelnemer in de ODMH welke werkzaamheden de ODMH daadwerkelijk zal uitvoeren.

Planning en control cyclus

2 Algemeen

2.1 Wetgeving en transitieopgaven

Op 1 januari 2024 zijn zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking getreden. De Wkb geldt nu alleen voor *nieuwbouw*, gedurende 2024 wordt bekend of de Wkb per 1 januari 2025 ook gaat gelden voor *verbouw*.

Deze wetten hebben impact op de manier van werken, de werkprocessen, digitaliseringstrajecten en de dienstverlening, maar ze hebben ook een financiële impact. Deze impact is dermate groot, dat ze in deze uitgangspuntennotitie uitgebreid aan bod komen in het volgende hoofdstuk.

Ook (toekomstige) Europese verdragen en richtlijnen en de doorvertaling daarvan naar landelijke regels hebben grote invloed op de werkzaamheden van de gemeenten, de provincie en de ODMH. Denk hierbij aan de Kaderrichtlijn Water en de daaraan gekoppelde kamerbrief Water en Bodem sturend, het Klimaatakkoord of de landelijke duurzaamheidsambities. De transitie naar een klimaatneutrale regio is nauw vervlochten met thema's als klimaatadaptatie, mobiliteit, circulaire economie, energiebesparing, aardgasvrije wijken, duurzame landbouw, de stikstofproblematiek of netcongestie.

De uitdagingen zijn groot en met elkaar vervlochten en zorgen voor een ingewikkelde puzzel op het vlak van de ruimtelijke ordening. Tegelijkertijd biedt dit ook kansen voor een verdere samenhang in de uitvoering en meer transparantie naar en participatie door inwoners en bedrijven. Deze samenhang vinden we terug in de beleidsmatige keuzes die door gemeenten en provincie worden gemaakt. De ODMH ondersteunt vanuit de aanwezige kennis en beschikbare data. Door middel van vergunningverlening, toezicht en handhaving vindt borging plaats van het wettelijk traject.

2.2 Doorontwikkeling omgevingsdiensten in Zuid-Holland

De vijf omgevingsdiensten binnen Zuid-Holland werken op verschillende vlakken nauw samen. Na een inventarisatie weten we dat we dit (in)formeel op maar liefst 100+ onderwerpen doen. Denk aan velden als VTH, Externe Veiligheid, communicatie, stikstofproblematiek, PFAS of Zeer Zorgwekkende Stoffen. Deze samenwerking continueren wij en breiden we waar mogelijk uit.

In het kader van de doorontwikkeling van de omgevingsdiensten in Zuid-Holland en het onderzoeksrapport van de commissie van Aartsen is bestuurlijk een uitvoeringsplan opgesteld. In deze doorontwikkeling zijn vijf thema's benoemd:

1. Kennis is Key,
2. Ketensamenwerking gericht op een betere uitwisseling van data en informatie,
3. Robuustere financiering,
4. Nabijheid & transparantie,
5. Een sterkere bestuurlijke samenwerking.

Met betrekking tot de eerste twee lopen inmiddels diverse projecten, de andere thema's pakken we in de aankomende jaren op.

Met de samenwerking tussen de vijf omgevingsdiensten in Zuid-Holland willen we onze VTH-taakuitvoering verder versterken. Het landelijk Interbestuurlijk Programma VTH (IBP VTH) dient eenzelfde doel: de versterking van het gehele VTH-stelsel in Nederland.

2.3 Interbestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel

Het IBP VTH volgt op de tien aanbevelingen die door de onderzoekscommissie van Aartsen zijn uitgebracht over het VTH-stelsel in Nederland. Het doel van het IBP VTH is het verbeteren van de kwaliteit van het VTH-stelsel – en daarmee van de leefomgeving. In het IBP VTH zijn zowel het Rijk, de koepels IPO en VNG als ook de vereniging van Omgevingsdiensten (ODNL) betrokken. De ODMH is actief betrokken bij een aantal van de pijlers uit het IBP VTH.

Het IBP VTH is eind 2022 gestart en heeft een doorlooptijd tot en met 2024. Het IBP levert gedurende haar looptijd nieuwe inzichten op. Deze nieuwe inzichten zullen doorwerken in de wijze van uitvoering van werkzaamheden door de ODMH in 2025 en verder.

Een onderdeel van het IBP VTH is dat alle omgevingsdiensten worden gevisiteerd. In 2023 is de ODMH bezocht. De visitatiecommissie was zeer tevreden. De commissie deed aanbevelingen op het vlak van de inzet van het strafrecht en het risicogericht sturen.

Met deze aanbevelingen is de ODMH aan de slag gegaan. Dit zal in en na 2025 zichtbaar zijn in onze taakuitvoering.

In 2023 heeft het IBP VTH ook een toetsingskader voor robuuste omgevingsdiensten opgeleverd, dat alle omgevingsdiensten in 2023 hebben ingevuld. De ODMH is naar de mening van het ministerie van I&W niet robuust op een aantal onderdelen¹. In 2024 maken wij daarom een plan van aanpak om meer robuust te worden. Ook dit zal doorwerken in onze taakuitvoering in 2025 en verder. De vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten hebben afgesproken om hun plannen van aanpak, waar het kan, op elkaar af te stemmen.

2.4 Samenwerking in de regio

In paragraaf 2.1 benoemden we de Omgevingswet en ook de uitdagingen waar gemeenten en provincie zich voor zien gesteld. De ODMH is zich ervan bewust dat deze om een integrale aanpak vragen en stuurt hier zowel in- als extern op. We brengen binnen de ODMH diverse specialismen samen en geven zo invulling aan thema's als erfgoedbrede advisering, klimaatadaptatie, biodiversiteit, de energietransitie of water en bodem sturend.

Ook zetten we ons in de aankomende jaren in om onze samenwerking met ketenpartners zoals de GGD, de Veiligheidsregio en waterschappen verder te intensiveren. Deze organisaties zullen bijvoorbeeld steeds meer proactief gaan adviseren. Vanuit de filosofie van de Omgevingswet én de wens van de gemeenten, is het noodzakelijk dat de diverse adviezen op elkaar aansluiten.

¹ Zie brief ministerie van I en W, van 20 december 2023, met kenmerk IENW/BSK-2023/372659

3 Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouwen

De Eerste Kamer stemde op 14 maart 2023 definitief in met inwerkingtreding van de Omgevingswet per 2024. Gemeenten hebben tot en met 2031 om de hele planketen om te zetten. De ODMH ondersteunt en adviseert in deze transitieperiode. In deze periode zullen één of meer regionale overleggen gericht op de Omgevingswet blijven bestaan. Dit om uitvoering te geven aan taken gelieerd aan de Omgevingswet en om praktijkervaringen te bespreken, want de gevolgen van werken met de Omgevingswet worden in 2024 en de jaren daarna duidelijk. Wat er opgehaald wordt in deze periode, is input voor verdere afspraken voor 2025.

3.1 Doorontwikkeling Digitaal Stelsel Omgevingswet

Na de invoering van de Omgevingswet start de doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Aangezien bij invoering een basisniveau aan functionaliteit werd opgeleverd, is de verwachting dat op alle vlakken nog (vergaande) doorontwikkeling nodig is voor de gebruikersvriendelijkheid en de begrijpelijkheid van dit digitale loket. Zo wordt bijvoorbeeld verder invulling gegeven aan het afhandelen van globale ideeën van initiatiefnemers, dit wordt in 2025 doorgevoerd.

Toepasbare regels

Het onderwerp 'toepasbare regels' zal na de inwerkingtreding van de Omgevingswet veel duidelijker worden. Dan ervaren we hoe inwoners en initiatiefnemers omgaan met deze nieuwe vorm van vergunningchecks. Om hier een goed beeld van te krijgen,

monitoren wij vragen die aan onze frontoffice en vergunningverleners worden gesteld. Ook monitoren we onderwerpen die mogelijk uit handhavingstrajecten naar voren komen. Als blijkt dat op basis van de vergunningchecks over een onderwerp veel vragen worden gesteld of dat veel aanvragers op een verkeerd antwoord uitkomen, koppelen wij dit terug naar onze opdrachtgevers. Indien gewenst doen wij voorstellen tot verbetering.

3.2 Omgevingsplan

Bij de start van de Omgevingswet beschikken alle gemeenten over een Omgevingsvisie. De gemeenten zijn gestart met het omzetten van hun bestaande bestemmingsplannen en het vormen van hun nieuwe omgevingsplan en zullen hier ook in 2025 mee bezig zijn. De transitieperiode om tot een volledig omgevingsplan voor het hele grondgebied van de gemeente te komen, loopt tot en met 31 december 2031. De ODMH heeft veel expertise en data beschikbaar over een groot aantal thema's die terugkomen in deze omgevingsvisies en -plannen. We ondersteunen de gemeenten actief bij het vormgeven van de inhoud, zodat de gemeente tot een evenwichtige toedeling van functies aan locaties kan komen. We kunnen ook de impact voor de vergunning(vrije) praktijk en de

handhaafbaarheid beoordelen. Vanzelfsprekend blijven we ook meedenken met initiatieven en/of werkgroepen vanuit de gemeenten.

Ten aanzien van het omgevingsplan verwacht de ODMH dat de focus in 2025 ligt op twee aspecten. Enerzijds gaan wij graag door met onze advisering op milieu-onderwerpen voor in het omgevingsplan. Anderzijds stellen wij voor om opgedane ervaringen in 2024 te gebruiken voor (verdere) procesoptimalisaties in en van de planketen. Met betrekking tot het eerstgenoemde punt verwachten we dat er vanaf 2025 meer ruimte komt voor het verwerken van beleidsrijke thema's in het omgevingsplan, zoals water en bodem sturend of circulaire economie. De ODMH kan op basis van opgedane ervaringen met de rijksregels en lokale belangen voorstellen doen voor (maatwerk)regels, bij voorkeur regionaal werkend. Deze regels passen bij de regio, zorgen voor efficiëntie en geven invulling aan de uitgangspunten van de Omgevingswet.

3.3 Toezicht en Handhaving onder de Omgevingswet

In de aankomende periode zullen we ook op het gebied van toezicht en handhaving meer en meer de doorwerking zien van de Omgevingswet. In zijn algemeenheid zijn er onder de Omgevingswet minder vergunnings- en meer zorgplichten. Wij verwachten dat dit leidt tot een verschuiving: van toetsen aan de voorkant door middel van vergunningen, naar toezicht en handhaving achteraf.

Mogelijk zullen er ook meer juridische procedures zijn, met name vanwege de nadruk die komt te liggen op zorgplicht. Handhaving op zorgplichtbepalingen is nog niet uitgekristalliseerd; dit vergt goede motiveringen of aanvullende beleidsregels. Ook is oude jurisprudentie niet meer relevant, er zal nieuwe jurisprudentie worden opgebouwd.

De Omgevingswet beoogt een integrale benadering van de fysieke leefomgeving, ook met betrekking tot toezicht en handhaving. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen toezichthouders en handhavers van verschillende bevoegde gezagen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een initiatief dat toestemmingen nodig heeft van zowel het waterschap als de gemeente (gemandateerd aan ODMH). Daarom zoeken wij deze samenwerking op.

3.4 Bodem in de Omgevingswet

3.4.1 Verschuiving bodemtaken

Met de Omgevingswet verschuiven bodemtaken van provincie naar de gemeenten. Daarmee verschuiven ook financieringsstromen. Na een jaar werken onder de Omgevingswet ontstaat er meer inzicht in de benodigde tijdsbesteding voor het uitvoeren van de wettelijke gemeentelijke VTH-bodemtaken. Monitoring is nodig om inzicht te krijgen in de tijdsbesteding, om zo nodig bij te sturen.

3.4.2 Nieuw gebiedsspecifiek beleid opstellen

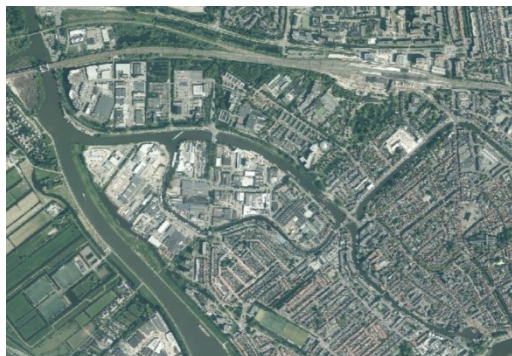
Zoals we in paragraaf 3.2 aangaven verwachten we vanaf 2025 een start te maken met het invulling geven aan meer beleidsrijke thema's. In 2025 kunnen we beginnen met het gebruiken van de maatwerkruimte om voor diverse bodemgerelateerde thema's regionaal- of gemeentespecifiek beleid op te stellen. Hierbij hebben we, ook ingegeven door de verschuiving van de bevoegd gezag taak en financiering, oog voor een efficiënte uitvoering van VTH-taken. Dit geldt onder meer voor de volgende bodemthema's: Water en Bodem sturend, 3D-ordening en diffuus lood. Bij het uitwerken van deze thema's zal blijken of dit resulteert in een programma of in regels in het omgevingsplan.

3.5 Geluid in de Omgevingswet

3.5.1 Opstellen maximale invulling industrieterreinen

In de regio Midden-Holland liggen verschillende gezoneerde industrieterreinen. Onder de Omgevingswet geldt dat een maximale invulling van de gezoneerde industrieterreinen uiterlijk 31 december 2031 in de centrale voorziening geluidgegevens (CVGG) moet staan. Deze verplichting komt voort uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Het opstellen van een maximale invulling voor deze industrieterreinen is nog niet eerder gedaan. Een verkenning wees uit dat de mogelijkheden van activiteiten op de kavels op een gezoneerd industrieterrein een rol spelen en een relatie hebben met de ruimtelijke ordening. Dit maakt dat de gemeente hierin keuzes heeft en dat die per kavel kunnen verschillen. De ODMH stemt deze af met de gemeenten. Dit kost tijd en de tijdsinvestering voor het opstellen van de bijbehorende maximale invulling zal ook per gezoneerd industrieterrein verschillen. Door hier op tijd aan te beginnen, zorgen we ervoor dat dit voor alle gezoneerde industrieterreinen gereed is voor einde wettelijke overgangstermijn.

3.5.2 Hogere waardenbeleid

Vanaf 2025 kunnen we het Hogere waardenbeleid actualiseren volgens de systematiek van de Omgevingswet. In het beleid wordt ook het thema gezondheid opgenomen. Dit thema heeft in de Omgevingswet een grotere rol. In 2025 is een nieuw doelmatigheids criterium (DMC) gereed dat gebruikt kan worden bij de afweging of en welke maatregelen - zoals geluidschermen of stil asfalt - genomen kunnen worden om geluidshinder te beperken. Het ligt voor de hand om dit DMC mee te nemen in het nieuwe Hogere waardenbeleid. Deze afweging wordt ook op andere plaatsen in de Omgevingswet gebruikt, bijvoorbeeld wanneer de Basisgeluidsemissie wordt overschreden of wanneer wijzigingen in een aandachtsgebied tot een hogere geluidsbelasting leiden.

3.6 Participatie in de Omgevingswet

De Omgevingswet vraagt ook om een bepaalde mate van participatie. Dit wordt ondervangen in de zogenaamde motiveringsplicht. Afhankelijk van de aanvraag moet een initiatiefnemer aangeven in welke mate er aan participatie is gedaan. Gemeenten zullen meer te maken krijgen met participatievraagstukken. In 2024 ontdekken we hoe participatie in de praktijk vorm krijgt onder de Omgevingswet. De ODMH heeft ervaring opgedaan in participatie voor duurzaamheidsbeleid. Alhoewel dit een andere vorm van participatie is dan participatie in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen, kunnen wij vanuit deze ervaring advies geven of ervaringen delen, ter ondersteuning van de gemeenten.

3.7 Brandveiligheid in de Omgevingswet

De ODMH werkt op het gebied van brandveiligheid samen met de Brandweer Hollands Midden, onderdeel van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Denk hierbij aan advisering door VRHM in de vergunningverlening, toezicht en handhaving of het samen uitvoeren van integrale controles.

Onder de Omgevingswet wordt de vergunningsplicht voor brandveilig gebruik vervangen door een meldingsplicht. Dat vraagt nadrukkelijker een gerichte risicobenadering, anders dan via het vergunningeninstrument. Op basis van in 2024 opgedane ervaringen geven we in 2025 de samenwerking verder vorm en bepalen we samen waar prioriteit aan te geven. Daarnaast merken wij dat de brandweer steeds vaker toezicht uitvoert op een risicogerichte manier in plaats van een regelgerichte manier. Dit is in lijn met de ambitie van de ODMH om meer risicogericht te gaan werken.

3.8 Erfgoedbrede advisering in de Omgevingswet

De ODMH kan input leveren bij het bepalen van bv. monumentenbiotopen binnen de omgevingsplannen. Vanuit de instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) moet voor cultureel erfgoed dat in aanmerking komt voor bescherming een 'toereikend beschermingsregime' opgenomen worden in het omgevingsplan. De instructieregel is met name relevant voor monumenten of monumentencomplexen buiten beschermde dorps- en stadsgezichten.

Brede advisering en samenwerking tussen specialismen wordt steeds meer gevraagd. De ODMH gaat actief om met deze ontwikkeling. Archeologie, monumenten, cultuurhistorie, maar ook ecologie (historisch groen) en ondergrond hebben veel raakvlakken en worden geschaard onder de noemer erfgoed. We zetten in op integrale erfgoed brede advisering, met als toegevoegde waarde kennisdeling en -ontwikkeling en samenwerking.

3.9 Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Op 1 januari 2024 is de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) van kracht geworden voor *nieuwbouw* onder gevolgklasse 1. Gedurende 2024 wordt duidelijk of de Wkb per 1 januari 2025 ook gaat gelden voor *verbouw* onder gevolgklasse 1. De overige gevolgklassen worden, na evaluatie, niet eerder dan vijf jaar na inwerkingtreding van de Wkb onder deze nieuwe wetgeving gebracht. Mogelijk gebeurt dit dus pas in 2029.

Eén van de hoofddoelen van de Wkb is het versterken van de positie van de consument ten opzichte van de bouwende partij(en). Een ander hoofddoel betreft een nieuw systeem van kwaliteitsborging voor bouwactiviteiten. Dit houdt in dat de technische toets van hoofdstuk 4 en 5 van het Besluit bouwwerken leefomgeving bij 'gevolgklasse 1' bouwwerken niet meer door de gemeente wordt uitgevoerd, maar door een gecertificeerde marktpartij. Gevolgklasse 1 zijn kleinere bouwwerken, zoals schuren, een aanbouw aan een woning, maar ook één (of meerdere) gehele woning(en). Uit diverse impactanalyses blijkt dat het om ongeveer 75% van de af te geven bouwvergunningen gaat. Het toezicht op de uitvoering is ook de verantwoordelijkheid van de gecertificeerde partij.

De gemeenten blijven wel bevoegd voor de toetsing aan het Omgevingsplan en voor de behandeling van de dossiers die horen bij de meldingen bij start en oplevering van bouwwerken. Ook de handhaving blijft een gemeentelijke bevoegdheid, waarbij de kwaliteitsborger de mogelijkheid heeft om een verzoek tot handhaving in te dienen. Het is daarom van belang te investeren in de relatie tussen het bevoegde gezag en de kwaliteitsborger.

De ODMH houdt de gemeenten na start Omgevingswet en ook in 2025 op de hoogte van de opgedane ervaringen. Ook leveren we in landelijk verband input.

4 Digitalisering en data

4.1 Overheidscommunicatie

4.1.1 Doorontwikkeling digitale dienstverlening

Nederlanders hebben steeds hogere verwachtingen van de digitale dienstverlening van de overheid. Waar inwoners en bedrijven voorheen voorkeur hadden voor briefpost, zien we in toenemende mate dat zij vragen om digitale communicatie. Per 1 juli 2024 geldt een wettelijk recht om digitaal te communiceren met de overheid (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer). Wij verwachten dat wij hier in de aankomende jaren werk aan zullen hebben. Ook omdat een groot deel van onze dienstverlening via het Digitaal Stelsel Omgevingswet verloopt en dit loket nog in ontwikkeling is.

4.1.2 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Door deze wet moet de overheid meer doen aan actieve openbaarmaking en transparantie. Het uitgangspunt is dat informatie in principe uit eigen beweging openbaar wordt gemaakt. De ODMH moet vrijwel alle vergunningen, andere beschikkingen en documenten openbaar maken. Dat moet binnen twee weken na vaststelling. Deze verplichting moeten we in de jaren 2024 t/m 2027 gefaseerd invoeren.

Dit heeft gevolgen voor de werkprocessen van de ODMH. De documenten die openbaar gemaakt moeten worden, moeten worden geanonimiseerd voordat ze op internet worden geplaatst. In sommige gevallen zal besluitvorming nodig zijn over de openbaarmaking van een document, bijvoorbeeld wanneer de verwachting bestaat dat een derde bezwaar heeft tegen openbaarmaking. Tegen deze besluiten kan vervolgens bezwaar en beroep worden aangetekend. De Woo betekent ook dat alle informatie digitaal en duurzaam toegankelijk moet zijn. Ook het archief moet dus op orde zijn.

Per 2022 compenseert het Rijk (gedeeltelijk) de werkzaamheden in het kader van de Woo. Deze compensatie loopt via het gemeentefonds. Een Gemeenschappelijke Regeling ontvangt geen compensatie van het Rijk. De ODMH gaat in gesprek met zijn opdrachtgevers over de financiering van de implementatie van de Woo bij de ODMH.

4.1.3 Nieuwe archiefwet en overbrenging archieven

Overheidsinformatie die we permanent willen bewaren, brengen we over naar openbare archieven. De Woo regelt de openbaarheid van de informatie die bij overheidsorganisaties aanwezig is. De Archiefwet regelt de openbaarheid van de informatie die is overgebracht naar een openbaar archief.

De huidige Archiefwet is verouderd en minder goed toe te passen op digitale informatie. Door de digitalisering belandt digitale informatie in sneltreinvaart in verschillende systemen die bovendien snel verouderen. Het gevaar is dat informatie hierdoor in de toekomst niet of moeilijker te raadplegen is. Het kabinet moderniseert daarom de Archiefwet zodat ook digitale informatie goed bewaard blijft.

Onderdeel van de nieuwe wet is de verkorting van de overbrengingstermijn. Het kabinet wil dat overheden belangrijke, permanent te bewaren informatie al na 10 jaar overbrengen naar het Nationaal Archief of een lokale of regionale archiefdienst. Nu is dat nog 20 jaar. De beoogde inwerkingtreding van deze nieuwe Archiefwet is 1 juli 2024, daarmee zal de uitvoering ook in 2025 zijn.

In een regionale samenwerking met het Streekarchief Midden-Holland en aangesloten gemeenten werkt de ODMH actief mee aan de inrichting van een e-depot, voor de duurzame bewaring van digitale archieven. Een aantal gemeenten heeft de wens uitgesproken om digitale archieven eerder dan wettelijk verplicht over te brengen naar dit e-depot. Dit is grotendeels ingegeven door de hoge opvraagfrequentie. Deze wens betreft ook archieven die door de ODMH onder mandaat worden gevormd. De gemeenten en ODMH bespreken deze wens, waarbij de ODMH ook de consequenties ervan in beeld zal brengen met betrekking tot de Woo, de AVG en de Archiefwet. Hierop kunnen de gemeenten vervolgens definitief besluiten. Er zijn over de inrichting van een e-depot inmiddels ook contacten met gemeenten die niet bij het Streekarchief zijn aangesloten.

4.2 AI

Artificiële Intelligentie (AI), of Kunstmatige Intelligentie, gaat over systemen die taken uitvoeren die menselijke intelligentie vereisen. Dit domein is volop in ontwikkeling. December 2023 verscheen een voorlopig standpunt over het gebruik door Rijksorganisaties van generatieve AI. Generatieve AI is een vorm van kunstmatige intelligentie die tekst, audio, afbeeldingen, computercode en video's kan maken. De ODMH onderzoekt in de aankomende periode samen met zijn opdrachtgevers of en hoe wij, binnen de gestelde kaders, dit hulpmiddel in kunnen zetten in de taakuitvoering.

4.3 Datagedreven werken

Datagedreven werken, ook wel datageletterdheid genoemd, is het vermogen om zinvolle informatie af te leiden uit gegevens en gegevensverzamelingen (data). Met andere woorden; het vermogen om data te lezen, ermee te werken, te analyseren en erover te discussiëren en te begrijpen wat het betekent. Het is heel breed, ook het kunnen herkennen wanneer gegevens op misleidende of ongepaste manieren worden gebruikt valt hier bijvoorbeeld onder. Het is niet hetzelfde als AI, maar beiden kunnen wel samenwerken. AI kan worden gebruikt als onderdeel van datagedreven processen, om bijvoorbeeld complexe taken te automatiseren.

Het goed gebruiken van data is in toenemende mate belangrijk in de uitvoering van ons werk. Daarnaast is het ook van belang dat er meer besef komt dat het belangrijk is dat iedereen informatie goed invoert (*'garbage in = garbage out'*) en waar je data voor kunt en mag gebruiken. Om dit goed te waarborgen, is onderzoek nodig naar welke data toegepast kan worden in het dagelijkse werk. Daarnaast is het ook belangrijk om te onderzoeken hoe deze data het best vastgelegd kan worden, zodat deze ook op de juiste manier toegepast kan worden.

Dit onderwerp speelt zowel bij ons als bij onze opdrachtgevers. Waar mogelijk zoeken wij daarom de aansluiting met onze opdrachtgevers.

VTH en datagedreven werken

De (beleidsmatige) kaders voor de uitvoering van de VTH-taken van de ODMH liggen vast in de Nota VTH. Momenteel werken we voor de prioritering van ons toezicht met een risicomodel waarin hoofdzakelijk de risico's op basis van het type inrichting en het naleefgedrag een rol spelen. In de prioritering die daaruit volgt, verwerken we vervolgens nog actuele thema's en/of de actualisatie van vergunningen als dat nodig is. Een aandachtspunt van de commissie die de ODMH visiteerde naar aanleiding van het IBP VTH (zie paragraaf 2.3) is om in de VTH meer risicogericht te gaan sturen. Dit sluit aan bij de wens die de ODMH al had om actuele thema's en de actualisatie van vergunningen niet pas achteraf, maar al aan de voorkant mee te gaan nemen in de risicoanalyse. Ook willen we daar de maatschappelijke effecten (outcome) aan toevoegen. Zo willen we de prioritering van ons toezicht verder verbeteren.

Dit is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Om dit te bereiken is een aantal aanpassingen nodig, bijvoorbeeld op het gebied van het vastleggen van data. De ODMH start het gesprek over datagedreven werken op met de gemeenten en de provincie. We streven ernaar om einde 2025 op deze manier te werken.

4.4 Datasets

De ODMH beheert voor zijn opdrachtgevers een groot aantal datasets. Deze data gebruiken wij om informatieproducten voor opdrachtgevers samen te stellen of om omgevingsbeleid te monitoren. We zoeken bij de ontwikkeling, het onderhoud en beheer van datasets waar dat zinvol is de samenwerking op met onze opdrachtgevers. Veel van onze data is al toegankelijk voor onze opdrachtgevers - en ook voor inwoners en bedrijven - via Geoweb en de Atlas Midden-Holland op de website van de ODMH. De ODMH onderhoudt en beheert deze datasets continu.

Mogelijk zijn niet alle gegevens die nodig zijn voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet of in de samenwerking met ketenpartners, al aanwezig of van voldoende kwaliteit. Het geschikt maken van de door de ODMH beheerde datasets voor het steeds veranderende gebruik zal ook in 2025 een grote inspanning blijven vragen.

4.4.1 Chemische bodemkwaliteit in de Basisregistratie Ondergrond (BRO)

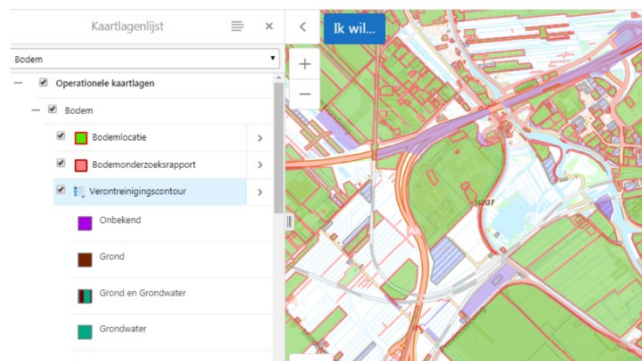
De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is een centrale registratie met publieke gegevens over de Nederlandse ondergrond. Overheden leggen voor dezelfde objecten dezelfde, betrouwbare, algemene gegevens vast. Dit is wettelijk vastgelegd in de Wet Basisregistratie Ondergrond. Vanuit één centrale digitale plek, de landelijke voorziening, kunnen gebruikers gegevens opvragen voor informatie over bodem en ondergrond. Niet alle data en informatie hoeft in één keer te worden aangeleverd en opgenomen. De BRO bestaat uit verschillende fasen met tranches. De eerste fase, bestaande uit vier tranches, is al in 2022 afgerond. De tweede BRO-fase, tranche vijf, is momenteel in ontwikkeling en gaat formeel van start vanaf 1 juli 2024, waarna gegevens binnen vier jaar aangeleverd moeten zijn.

Tranche vijf is voor de (chemische) bodemkwaliteit. Het gaat om gegevens van de bodemkwaliteit verkregen uit bodemonderzoeken en besluiten over bijvoorbeeld saneringslocaties. Deze gegevens en informatie zijn beschikbaar bij de ODMH omdat wij alle gemeentelijke en provinciale taken voor de chemische bodemkwaliteit uitvoeren. Hierbij hebben wij alle gegevens al digitaal in ons

bodeminformatiesysteem (BIS) staan. Het is de bedoeling dat met een koppeling vanuit het bestaande registratiesysteem (BIS) de gegevens worden ingevoerd in de BRO. De ODMH volgt de ontwikkelingen actief en houdt rekening met de wettelijke eisen uit de BRO bij het vastleggen en opslaan van gegevens. Waarschijnlijk zal de ODMH vanaf medio 2025 alle nieuwe gegevens en alle gegevens uit 2024 gaan aanleveren.

4.4.2 Uitbreiden Atlas Bodem

Al ver voor de komst van de Omgevingswet stelde de ODMH de Atlas Bodem extern beschikbaar. Dit als onderdeel van de Atlas Midden-Holland op de website van de ODMH. De komst van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zorgt voor een nieuwe kijk op het gebruik van de kaarten in de Atlas Bodem. De decentrale afwegingsruimte die de Omgevingswet gemeenten biedt, geeft enerzijds in gebieden ruimte voor maatwerk, maar kan anderzijds voor versnipperd beleid en onduidelijkheid zorgen. Voor initiatiefnemers is goed en duidelijk kaartmateriaal heel belangrijk om uitvoeringsproblemen te voorkomen.

Minder telefoontjes bij Omgevingsdienst Midden-Holland door online bodemkaarten

De veranderingen die de Omgevingswet met zich meebrengt, in combinatie met nieuwe informatiebehoeften van gebruikers en nieuwe andere informatiebronnen als de Basisregistratie Ondergrond, vragen om een evaluatie en vernieuwing van de Atlas Bodem. Hier wil de ODMH in 2025 graag mee aan de slag.

4.5 Monitoring

Gemeenten monitoren opgaven steeds meer. Dit heeft soms een dwingende insteek, zoals de monitoring van weg-, spoor- en industrielawaai in het kader van de EU Richtlijn Omgevingslawaaï of vanwege het opleveren van een voortgangsrapportage in de Regionale Energiestrategie (RES). Anderzijds heeft monitoring ook een lerende insteek, waarbij gemeenten over de verschillende opgaven inzicht willen opdoen, ook om toekomstige aanpakken te verbeteren. Denk hierbij aan het monitoren van het Gouds Isolatie Programma dat tot 2030 gaat lopen. Kijkend naar duurzaamheidsthema's, dan zijn de belangrijkste transitie waar gemeenten inzicht in willen hebben de energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en mobiliteit.

De ODMH heeft de beschikking over veel data en heeft ervaring met het verwerken ervan. Daardoor zijn we een logische partner voor het uitvoeren van monitoring. Zo hebben we onze eigen monitoring van de verduurzaming van de gebouwde omgeving, en onderhouden we een rapportage en dashboard voor de gemeenten. Ook voorzien we in maatwerk voor iedere gemeente, zodat voor elk onderwerp en elke doelgroep passende monitoring opgesteld wordt. Ook binnen de RES neemt het rapporteren op de voortgang een prominente plek in. De monitoring laat zien hoe ver de regio nog is verwijderd van de gestelde ambities voor hernieuwbare opwek in 2030. Ook voor het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) monitort en rapporteert de ODMH de voortgang.

Richting 2025 gaat de ODMH professionaliseringslagen maken in de duurzaamheidsmonitoring. De vraag vanuit gemeenten neemt sterk toe. De beschikbaarheid van publieke data over thema's als energietransitie, biodiversiteit of mobiliteit neemt ook een vogelvlucht. Met de komst van deze databronnen krijgen we steeds meer inzicht in de huidige stand van zaken van gemeenten. De taak van de ODMH is om deze databronnen op een eenduidige manier aan gemeenten uit te leggen.

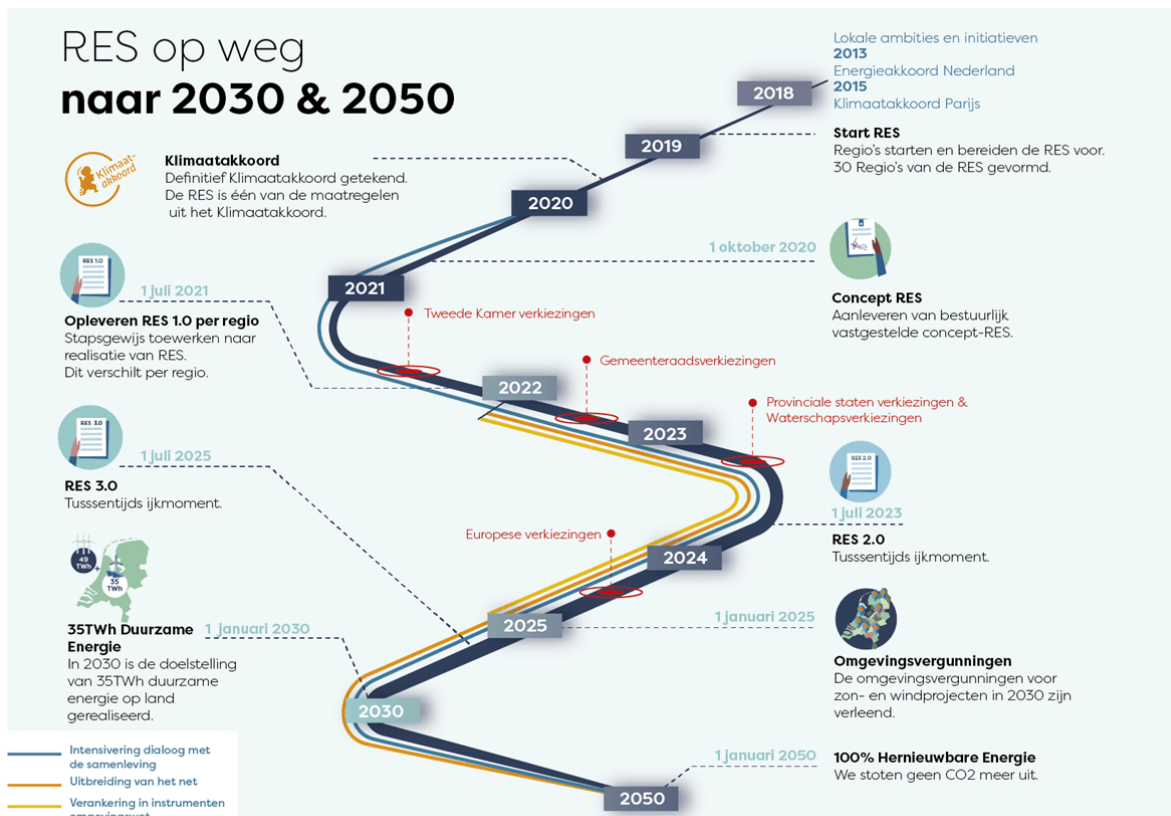
5 Transitieopgaven

5.1 Regionale Energiestrategie (RES) Midden-Holland

De RES beschrijft onder andere hoe en hoeveel duurzame energie de regio wil opwekken, hoe op regionaal niveau de warmtevoorziening er uit ziet in 2030 en hoe de uitvoering hiervan georganiseerd en gemonitord wordt. De ambitie van de regio Midden-Holland is het opwekken van 0,435 TWh aan hernieuwbare elektriciteit in 2030. Deze ambitie staat in de RES 1.0.

Samen met gemeenten, provincie, waterschappen en maatschappelijke partners is de ODMH onderdeel van de RES-organisatie. De ODMH werkt onder andere aan monitoring, elektriciteit, (financiële) participatie, borging in het ruimtelijke beleid en regionale warmtevoorziening.

Iedere twee jaar bespreken gemeenten, provincies en waterschappen of de regio nog op koers ligt. Dat beschrijven zij in een RES-Voortgangsdokument. De regio's leverden hun eerste RES-Voortgangsdokument op 1 juli 2023 en de volgende staat gepland op 1 juli 2025. Zolang de regio geen nieuwe of aangepaste strategische keuzes maakt, blijft de RES 1.0 gelden.

Figuur Landelijk aangeraden planning door Nationaal Programma RES (NPRES)

Op basis van het Programma *Zon op veld* kunnen initiatiefnemers inschrijven om een zonneveld te realiseren in één van de zoekgebieden uit de RES 1.0. Met behulp van toetsingscriteria wordt bepaald welke plannen het meest wenselijk zijn om uit te voeren. De initiatiefnemers van deze plannen kunnen in 2025 een vergunning aanvragen. Hiermee wijkt de regio Midden-Holland 1 jaar af van de landelijk aangeraden planning, zie figuur van de landelijk aangeraden planning. Om de doelstellingen van de

RES te halen, moeten de projecten in 2030 gerealiseerd zijn. Eind 2025 hebben we dus een goed beeld waar de zon-op-veldprojecten worden gerealiseerd en of we de ambitie van 2030 gaan halen. En zo niet, wat hier dan aanvullend nog voor nodig is.

Na 2030 is de opgave van Nederland, klimaatneutraal in 2050, nog niet behaald. De verwachting is dat er na de RES-doelstelling voor 2030 een aanvullende opgave geformuleerd wordt voor de regio's. Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) zal hier meer duidelijkheid over geven. Waarschijnlijk gaat de regio, parallel aan de uitvoering van de RES, werken aan de planvorming van de opgave ná 2030. Net zoals bij de RES verwachten we dat de ODMH daar een belangrijke rol in krijgt.

5.2 Warmtetransitie

De ODMH ondersteunt de gemeenten op dit moment actief bij de uitvoering van de Transitievisie Warmte (TVW). Deze ondersteuning bieden we ook in 2025 aan. Bijvoorbeeld met onderzoek en (GIS-)analyses van woonwijken en hun bewoners. Hiermee krijg je inzicht in de gebouwde omgeving en de verschillende doelgroepen van inwoners die er zijn. Op basis hiervan kunnen we het participatieproces dat hoort bij de transitieopgave vormgeven: motieven om te verduurzamen aanreiken die aansluiten bij de wereld van de bewoners. We houden ook blijvende aandacht voor een inclusieve warmtetransitie (energiewarmte). Ook kunnen we technisch inhoudelijk advies geven over zaken als warmtenetten en regelgeving rond duurzame energie en de gemeenten ondersteunen projectmatig en op uitvoerend vlak.

5.2.1 Wet- en regelgeving collectieve warmtevoorziening

Om klimaatverandering tegen te gaan moeten Nederlandse woningen en gebouwen in 2050 aardgasvrij zijn. In de komende jaren moet er daarom veel gebeuren om aansluitingen op collectieve warmtesystemen te verwezenlijken als alternatief voor gas. Met het wetsvoorstel Wet collectieve warmte (Wcw) staat de groei en verduurzaming van deze collectieve warmtesystemen centraal. Dit wetsvoorstel is november 2023 aangeboden aan de Raad van State. Bij in werking treden krijgen gemeenten een belangrijke regierol en dus een uitvoerende taak erbij. Het doel van de Wcw is om het aspect lokaal en publiek eigendom beter te borgen. Het voorstel is om minimaal 50% van het warmtenet in eigendom van de gemeente te hebben. De uitwerking en toepassing van dit voorstel heeft veel voeten in de aarde voor de gemeenten; zij moeten bepalen waar (lokale of regionale) warmtenetten komen. De ODMH kan hier een adviserende, coördinerende en informerende rol spelen. Niet alleen gezien onze rol binnen de Regionale Energiestrategie (RES) maar ook in onze adviserende rol naar de gemeenten toe.

Hiernaast is de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) in juni 2023 ingediend bij de Eerste Kamer. Met deze wet krijgen gemeenten de aanwijsbevoegdheid om te bepalen op welke termijn welke wijk van het aardgas af moet. De ODMH kan gemeenten ondersteunen bij deze nieuwe bevoegdheid door te adviseren en mee te denken over de geschikte wijze en termijn voor de buurten en wijken. Onze GIS- en datavoorzieningen ondersteunen hierbij.

5.2.2 Nationale programma's verduurzaming Gebouwde Omgeving

In 2022 is het landelijke Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving (PVGO) gepresenteerd. Hierin zijn actielijnen voor het behalen van de landelijke doelstellingen voor CO₂-reductie en energiebesparing in de gebouwde omgeving vastgelegd.

In 2023 is het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) gestart. Het NPLW ondersteunt gemeenten in de uitvoering van de lokale warmtetransitie, onder andere door kennisdeling en netwerkvorming. Ook het Nationaal IsolatieProgramma (NIP) is inmiddels van start gegaan. Het doel is dat we hiermee 'sneller, slimmer en socialer' isoleren. Vanuit Actielijn 1 hebben gemeenten vanaf 2023 plannen kunnen indienen voor de lokale aanpak isolatie. Hiermee kunnen zij inwoners extra ondersteunen bij het isoleren van woningen met slechte energielabels (D, E, F, G).

Het Rijk stelt voor de uitvoering de Specifieke Uitkering Lokale Aanpak beschikbaar. Voor gemeenten die in 2023 de specifieke uitkering hebben aangevraagd, loopt de eerste tranche tot 31 december 2026. In 2024 kunnen gemeenten nog een extra bedrag aanvragen. In 2025 zijn de gemeenten dus nog vol aan de slag met het uitvoeren van het isolatieplan. De ODMH kan ondersteunen bij het strategisch meedenken in en adviseren over de vormgeving van de uitvoer van deze plannen, bijvoorbeeld op het gebied van gedrag, doelgroepenbenadering en bewonersstimulering. Maar ook bij het vormgeven en uitdenken van de praktische elementen die komen kijken bij de uitvoer van de plannen. Denk daarbij aan input leveren voor communicatiestrategieën en opdrachtformulering voor externe en/of uitvoerende partijen. De ODMH kan ook ondersteunen bij de uitvoering van de plannen. Waar mogelijk en relevant kan hier regionaal in opgetrokken worden.

5.2.3 Soortenmanagementplannen (SMP)

De Omgevingswet (onderdeel natuurbescherming) verbiedt het vernietigen en doden van beschermde dieren- en plantensoorten of het wegnemen van hun verblijfplaatsen. Bij renovatie- en isolatiewerkzaamheden in de bebouwde omgeving krijg je hiermee te maken. Om te voorkomen dat beschermde dieren of planten schade ondervinden, moet eerst ecologisch onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van deze soorten. De gemeente kan dit in één keer voor de gehele gemeente doen en daarna een gebiedsontheffing aanvragen. Hiervoor is een Soortenmanagementplan (SMP) nodig. In 2024 gaan veel gemeenten in de regio Midden-Holland aan de slag met het opstellen van een SMP. Hierbij kan regionale samenwerking voordelen opleveren, de ODMH kan de gemeenten hier in ondersteunen.

In 2025 verwachten wij dat de SMP's definitief worden en de gebiedsontheffingen aangevraagd kunnen worden. Wij kunnen gemeenten begeleiden bij dit traject en de uitwerking voor (grootschalige) collectieve isolatie-aanpakken.

5.2.4 VvE aanpak

Ruim 1 miljoen van de in totaal ongeveer 8 miljoen woningen in Nederland zijn onderdeel van een Vereniging van Eigenaren (VvE). Om de duurzaamheidsambities te behalen, moet deze groep dus ook in actie komen. Sinds 2023 zijn er interessante financieringsmogelijkheden beschikbaar voor VvE's, wat het nemen van maatregelen aantrekkelijker maakt. De subsidie voor VvE's (SVVE) is van kracht en per januari 2024 kan deze ook worden ingezet voor duurzaamheidsonderzoeken- en adviezen.

De ODMH kan de gemeenten ondersteunen door een VvE-aanbod te ontwikkelen, waarin VvE's die willen verduurzamen begeleiding van A tot Z kunnen krijgen. Dit betekent concreet dat de ODMH kan helpen de juiste partij aan te besteden, de communicatie richting de VvE's gereed kan maken en kan monitoren wat er daadwerkelijk gebeurt onder deze doelgroep.

5.3 Energiebesparing bedrijvigheid

In 2050 moet Nederland klimaatneutraal en schoon zijn. Dus ook de bedrijven en instellingen in Nederland. Daarom bestaat onder andere een energiebesparingsplicht. Onder de Omgevingswet is de energiebesparingsplicht opgenomen in twee besluiten. Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) gaat in op de milieubelastende activiteiten op een locatie. De energiebesparingsplicht uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) gaat over de gebouwen op een locatie, de zogenoemde gebruiksfuncties (bijvoorbeeld een winkel- of kantoorfunctie). Toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en de daarbij behorende informatie- en onderzoeksplicht, is per 1 juli 2023 onderdeel van het basistakenpakket van een omgevingsdienst.

De verplichtingen waar een bedrijf of instelling aan moet voldoen breiden in de loop van de jaren gefaseerd uit. Dit heeft invloed op de benodigde capaciteit van toezicht en handhaving. Wij verwachten in de aankomende jaren de volgende uitbreidingen:

- **EPBD4 (Bbl)**

In 2025 wordt de EPBD4 (Energy Performance of Buildings Directive IV) van kracht. Dit is Europese wetgeving over de keuring van installaties boven de 70kW. Denk bijvoorbeeld aan verwarmings- en koelinstallaties, maar het betreft ook laadpalen. Iedere installatie moet geregistreerd en gekeurd worden. De ODMH verwacht dat met name de registratie inzet gaat vragen van bedrijven en instellingen. De ODMH zal hier toezicht op houden.

- **Verbruiksdata energie**

Bedrijven en instellingen met een energieverbruik vanaf 50.000 kWh elektriciteit en/of 25.000 m³ aardgas(equivalent) per jaar hebben een informatieplicht energiebesparing. Het is niet bekend of alle partijen met een dergelijk verbruik dit ook daadwerkelijk melden. Daarom beraadt de overheid zich op een manier om hier inzicht in te krijgen. De omgevingsdiensten ontvangen mogelijk in 2025 data over energieverbruik van bedrijven en instellingen. Dit ontvangen ze van netbeheerders/meetbedrijven. De ODMH moet bijvoorbeeld zijn ICT-systemen hier op voorbereiden.

- **Werkgebonden personenmobiliteit**

Ook starten nieuwe verplichtingen ten aanzien van werkgebonden personenmobiliteit (WPM). Werkgevers met 100 of meer werknemers moeten de CO₂-uitstoot van de reizen van hun personeel gaan registreren. Dit is een uitvloeisel van het Klimaatakkoord, waarin afspraken zijn gemaakt over het reduceren van de CO₂-uitstoot. Bijna de helft van de uitstoot door personenmobiliteit komt door woon-werkmobiliteit en zakelijke mobiliteit. Samen noemt je dit werkgebonden personenmobiliteit. Werkgevers kunnen voor 2024 kiezen tussen het indienen van een jaarrapportage of een halfjaarrapportage vanaf 1 juli 2024. De deadline voor aanlevering is 30 juni 2025. De ODMH zal hierop toezien. In 2026 evalueert het ministerie van I&W de CO₂-reductie die in 2024 en 2025 is behaald. Als organisaties goed op koers liggen, blijft het bij rapporteren. Bij te weinig reductie kan vanaf 2028 een wettelijke norm worden ingesteld waarmee slimmer en zuiniger reizen kan worden afgedwongen. Want de CO₂-winst is nodig om de klimaatdoelen te halen. De ODMH informeert in 2024 bedrijven over deze nieuwe verplichting.

Het ministerie van I&W heeft financiële middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten. Dit zijn de CDOKE-gelden, ten behoeve van uitvoeringslasten van decentrale overheden voor klimaatbeleid. Alle gemeenten hebben voor deze gelden een aanvraag gedaan en een beschikking gekregen. De eerder

beschreven thema's 'verbruiksdata energie' en 'werkgebonden personenmobiliteit' kunnen onder andere uit de CDOKE-gelden worden gefinancierd.

Het Rijk stelt op dit moment ook een Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK THE) beschikbaar aan omgevingsdiensten voor extra ondersteuning op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht. Hiermee kan de ODMH een deel van zijn taken op het gebied van de energiebesparingsplicht financieren. Deze SPUK loopt einde 2026 af.

5.4 Uitvoering Regionaal Mobiliteitsprogramma

In 2021 hebben de regiogemeenten het Uitvoeringsprogramma bij het Regionaal Verkeers- en Vervoer Plan (UP RVVP) geactualiseerd. In dit programma is naar aanleiding van het Klimaatakkoord veel meer aandacht gekomen voor het ontstaan van een duurzaam mobiliteitsstelsel en voor CO₂-reductie in de mobiliteit. Door capaciteitstekort bij de gemeenten heeft de uitvoering van dit programma vertraging opgelopen. Begin 2023 hebben de gemeenten daarom het programma bijgewerkt: kleiner gemaakt en prioritering aangebracht. De komende jaren moet dit programma worden uitgevoerd. Het aangepaste UP RVVP bevat ongeveer 22 projecten, waarvan ruim de helft is gericht op duurzame mobiliteit.

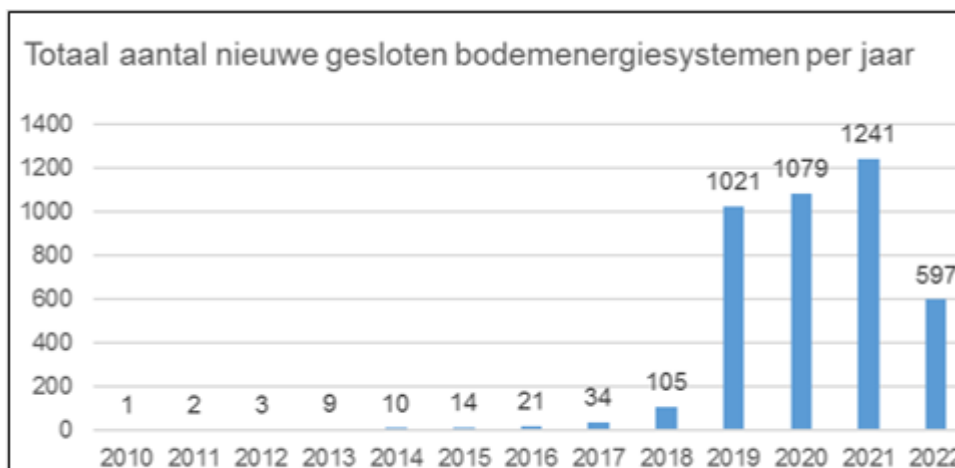
ODMH coördineert de uitvoering van de duurzaamheidsmaatregelen uit het UP RVVP. Hiertoe begeleiden wij de regionale werkgroep duurzame mobiliteit. In 2024 is 1 fte projectleiders capaciteit bij de ODMH gekomen om de uitvoering van het programma te versnellen. Er komt mogelijk later nog 1 fte aan regionale capaciteit. Ook monitort de ODMH de voortgang van de projecten en het effect ervan richting de gestelde doelen. In 2026 volgt een bredere evaluatie van het UP RVVP.

5.5 Bodemenergie

Bodemenergie is het winnen of opslaan van warmte/koude vanuit de bodem tot 500 meter. Deze systemen worden ook warmtekoudeopslag (WKO) genoemd. Het aanleggen van een bodemenergiesysteem is een rendabel alternatief voor aardgas bij het verwarmen en koelen van een gebouw. Voor zogenaamde gesloten bodemenergiesystemen zijn de gemeenten bevoegd gezag en voert de ODMH de taken uit op het gebied van vergunningverlening en toezicht. Deze systemen maken gebruik van kunststofslussen die vaak tussen de 150 en 250 meter diep gaan met daarin circulatievloeistof. Het aanleggen van een kunststofslus op een dergelijke diepte en het gebruik van circulatievloeistof in deze lus leveren risico's voor het milieu. De ODMH verwacht de komende jaren zijn werkzaamheden op bodemenergie uit te breiden en te verbeteren. De volgende twee paragrafen gaan hier dieper op in.

5.5.1 Bodemenergiebeleid

De afgelopen jaren is het aantal gesloten systemen in de regio Midden-Holland flink toegenomen, zie volgende tabel.

Tabel - Aantal nieuwe gesloten bodemenergiesystemen in Midden-Holland, peildatum 10-8-22.
Bron: Interne systemen ODMH.

Voor de aanleg van bodemenergiesystemen gelden landelijke regels op het gebied van boorprotocollen en het niet in de weg zitten van naastgelegen systemen. Gemeenten hebben de ruimte om zelf lokaal beleid op te stellen voor bodemenergie in relatie tot de energietransitie, ondergrondse ruimtelijke ordening en bodembescherming.

Gezien de toename van systemen en de energietransitie, is lokaal beleid relevant om te voorkomen dat bodemenergie andere collectieve oplossingen in de weg zit. Hierover wil de ODMH in 2025 dan ook graag in gesprek met zijn opdrachtgevers. Zo moet bijvoorbeeld in de Krimpenerwaard rekening worden gehouden met de winning van drinkwater uit de Lek en de aanwezigheid van een strategische drinkwatervoorraad in de ondergrond. Zeker bij veranderende klimaatomstandigheden blijft het belangrijk om ook in de toekomst voldoende drinkwater met de juiste kwaliteit beschikbaar te hebben. De ODMH heeft de specifieke inhoudelijke kennis om te adviseren op het gebied van bodemenergiebeleid.

5.5.2 Verbeterd veldtoezicht aanleg bodemenergie

De ODMH voert namens de gemeenten toezicht en handhaving uit op de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen. Door de toename aan systemen en complexiteit van toezicht op deze handhaving, loopt een landelijk traject om structureel verbeterd fysiek toezicht te houden. Dit traject maakt onderdeel uit van het landelijke IBP VTH (zie paragraaf 2.3). De ODMH neemt actief deel aan dit traject.

In 2024 loopt bij de ODMH het trainingstraject waarbij de fysieke handhavingmethoden worden aangescherpt. Zo wordt de opgedane kennis uit het IBP-traject toegepast in reguliere controlebezoeken om ervaringen op te doen. Hieruit volgt een hernieuwde methodiek van fysiek handhaven op de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen. In 2025 wil de ODMH deze nieuwe methodiek graag volledig implementeren in haar werkwijze bij gesloten bodemenergie, wij agenderen dit daarom in 2024 bij de gemeenten. De werkzaamheden worden tot en met 2024 gefinancierd uit de specifieke uitkering bij het IBP VTH.

5.6 Ontwikkelen regionaal integraal energiesysteem

Het energiesysteem verandert. Eén van de belangrijkste uitdagingen hierbij is dat we elektriciteit opwekken uit weersafhankelijke bronnen. Hierdoor komt het aanbod aan elektriciteit niet (altijd)

overeen met de vraag. Het gevolg is onbalans en congestie op het elektriciteitsnet – met name op piekmomenten van veel energie opwek (in de zomer) en op piekmomenten van hoge energievraag (in de winter). De verschillen – zowel kort als langdurend – moeten overbrugd worden. Door maatregelen te nemen die stimuleren dat vraag en aanbodmomenten meer op elkaar aansluiten. En ook met nieuwe vormen van flexibiliteit in ons energiesysteem. Denk bijvoorbeeld aan data gedreven oplossingen die de energie-uitwisseling slim regelen en aan het realiseren van energieopslag (door middel van batterijen of conversie van elektriciteit naar warmte of waterstof).

Naast de stijgende productie van groene stroom, groeit ook het verbruik van elektriciteit. De verwachting is dat – door het elektrificeren van woningen, bedrijven en mobiliteit – het elektriciteitsverbruik richting 2050 grofweg twee tot drie keer meer wordt. Daarom zijn de netbeheerders druk bezig om het elektriciteitsnet op alle niveaus te verzwaren. Ook het gasnet wordt aangepast om duurzame gassen te kunnen vervoeren. Er komt een landelijk dekkend waterstofnet om met name de industrie te voorzien van deze grondstof en energiebron. De netten voor elektriciteit, duurzame gassen, warmte en CO2 worden verbonden in één integraal systeem, om gezamenlijk te kunnen voorzien in de energiebehoefte. De overheid en de netbeheerders werken dit samen uit in een Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (N-MIEK), dat gevoed wordt door de provinciale varianten ervan (P-MIEK).

Een belangrijk ander aspect van het nieuwe energiesysteem is dat dit niet meer lineair is. In het nieuwe energiesysteem vindt opwek, transport en gebruik van elektriciteit overal en op verschillende niveaus plaats. Vroeger werd elektriciteit in grootschalige energiecentrales geproduceerd om vervolgens via hoog-, midden- en laagspanningsnetten naar de gebruiker te worden gedistribueerd. Maar inmiddels vindt opwek steeds meer regionaal en lokaal plaats. Elke consument kan tegelijk ook een producent van energie zijn (prosumert). Er ontstaat een decentraal energiesysteem dat ook gereguleerd moet worden door - zoveel mogelijk lokaal - vraag en aanbod van energie op elkaar af te stemmen. Daarnaast is het noodzakelijk om energie efficiënter te gebruiken, lokaal energieopslag te realiseren en de energie infrastructuur uit te breiden. Dit kan helpen om elektriciteitsnetten te ontlasten en netcongestie te beperken.

Voor de regio en de ODMH betekent dit het volgende:

- De gemeenten ontwikkelen de komende jaren, als vervolg op de RES, visie en beleid over het energiesysteem in Midden-Holland. De ODMH kan hierbij ondersteunen. Als eerste stap kunnen wij helpen om inzichten te verschaffen over hoe het energiesysteem in elkaar zit. En een scan naar oplossingsrichtingen en scenario's doen. Hierbij kan de ODMH deels zelf analyses uitvoeren en deels specialistische onderzoeken begeleiden. Vervolgens kunnen de gemeenten onderbouwde keuzes maken en beleid ontwikkelen.
- Door een grotere vraag naar en schommelingen in het aanbod van elektriciteit, moet het elektriciteitsnet uitgebreid en versterkt worden. Dit is een taak van de netbeheerders. De gemeenten, en de ODMH namens de gemeenten, krijgen hierbij een ruimtelijk vraagstuk: aanpassen van omgevingsplannen en aanvragen van omgevingsvergunningen. Denk hierbij aan ruimte voor hoogspanningsstations en wijkverdeelstations.

- Bij het realiseren van opslag in de vorm van bodemenergie, batterijen (bijvoorbeeld wijkaccu's) of waterstofsysteem hebben gemeenten en de ODMH een vergelijkbare rol.
- Het verzwaren van het net en het ontwikkelen van de energie infrastructuur neemt jaren in beslag. Het blijft belangrijk om het elektriciteitsnet zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Dat kan door middel van slimme netten, waarbij vraag en aanbod in de tijd beter gestuurd worden. Het toepassen van dit soort oplossingen begint met het vormen van energiecollectieven op bedrijventerrein en energie-coöperaties die energiedata met elkaar delen en energieprofielen met elkaar afstemmen. Dit soort collectieven kunnen uitgroeien tot EnergieHubs die ook gezamenlijk energie opwekken en opslaan. De ODMH kan de gemeenten hierbij ondersteunen (op dit moment ondersteunen wij samen met het Servicepunt Energietransitie Bedrijven ook al enkele initiatieven in de regio).

Het inrichten van een nieuw energiesysteem in Midden-Holland is naast technisch en organisatorisch, ook een sociaal proces. Communicatie en participatie is belangrijk om bewoners en bedrijven goed bij de ontwikkelingen te betrekken, mogelijkheid voor zeggenschap te geven en lokaal eigendom te realiseren. De ODMH kan zijn expertise op dit gebied voor de gemeenten blijven inzetten, bijvoorbeeld door te faciliteren dat de communicatie regionaal wordt afgestemd.

5.7 Circulaire economie (CE)

Nederland wil in 2030 50% minder primaire grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel) gebruiken en in 2050 volledig circulair zijn. In het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030 staan concrete acties en projecten. Het Rijk actualiseert dit programma iedere vijf jaar.

Het CE-vakgebied is op te delen in vijf ketens: biomassa en voedsel, kunststoffen, maakindustrie, bouw- en consumptiegoederen. Gemeenten kunnen CE in alle ketens stimuleren en hebben zelf ook een taak om de eigen bedrijfsvoering meer circulair te maken.

5.7.1 Beleid en uitvoering worden concreet

Nieuwe wet- en regelgeving vanuit de Europese Unie en het Rijk en beleidsimpulsen van de provincie en gemeenten zorgen ervoor dat het thema circulaire economie steeds concreter wordt. De ODMH ondersteunt gemeentes met beleidsadvisering, uitvoering van projecten, communicatie en participatie en monitoring. Ook blijven we in de ambtelijke werkgroep *Circulaire Economie* van de ODMH en in het netwerk van omgevingsdiensten van Zuid-Holland kennis delen en ervaringen uitwisselen.

De Europese Unie heeft zijn uitvoeringsprogramma voor de circulaire transitie en nieuwe Europese regels afgerond. Die moeten verspilling en zwerfafval tegengaan en hergebruik van materialen makkelijker maken. De verplichte duurzaamheidsrapportage voor grote ondernemingen (CSRD, voorheen MJV-plicht) wordt vanaf 2025 uitgebreid naar meer grote bedrijven. In de duurzaamheidsrapportage rapporteren bedrijven ook over grondstoffengebruik en –efficiëntie.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn er meer mogelijkheden gekomen om innovaties in te passen in wet- en regelgeving. Belangrijk hierbij is dat gemeenten experimenteerruimte in hun lokale beleid opnemen, zodat er een toetsingskader is om initiatieven in te passen. De ODMH kan hierbij adviseren en regionale afstemming verzorgen.

In 2025 wordt het Circulair Materialenplan (CMP) van kracht. Dit is de opvolger van het Landelijk Afvalplan 3 (LAP3). Met het CMP hebben gemeenten veel meer handvatten om met circulariteit aan

de slag te gaan, bijvoorbeeld door vast te leggen hoe bedrijven en inwoners circulair afvalstromen kunnen inzamelen en verwerken.

De Zuid-Hollandse omgevingsdiensten werken samen om circulaire economie een goede plek in de uitvoering te geven en gezamenlijk kennis op te bouwen en werkwijzen te ontwikkelen. Goed gebruik maken van experimenteerruimte en afwijkingsmogelijkheden in wetten en regels vormen hierin een speerpunt. De Provincie Zuid-Holland ondersteunt de omgevingsdiensten hierin. Ook in het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP VTH) heeft het stimuleren van een circulaire economie een plaats.

5.7.2 Vier speerpunten van provincie en gemeenten in Midden-Holland

Vier circulaire onderwerpen vormen in de regio Midden-Holland de speerpunten in de gemeentelijke coalitieakkoorden en uitvoeringsprogramma's voor de periode 2022 – 2026. Dat blijkt uit een inventarisatie onder 52 Zuid-Hollandse gemeenten door de provincie:

- Circulaire principes hanteren bij inzameling en hergebruik van huishoudelijk afval (inclusief kringloopwinkels en reparatievoorzieningen);
- Circulair inkopen en opdrachtgeven (gemeentelijke organisatie en projecten);
- Circulair bouwen opnemen in gebiedsontwikkeling;
- Circulaire economie op bedrijventerreinen bevorderen.

Deze ontwikkelingen werken door in de uitvoering van de VTH-taken op het gebied van bouw en milieu. Het kan wenselijk zijn om VTH-beleid aan te passen vanwege effecten van deze ontwikkelingen. De ODMH kan de gemeenten adviseren op duurzaamheid en ook daarin zal het doorwerken. Zo wordt vanaf 2025 de norm milieuprestatie gebouwen (MPG) verder verlaagd, waardoor het gebruik van circulaire materialen bij nieuwbouw in veel gevallen verplicht wordt. Ook is de verwachting dat gemeentes in 2025 circulaire ambities en speerpunten opnemen in omgevingsplannen. De Provincie Zuid-Holland heeft een belangrijke rol met subsidieregelingen, netwerkvorming en uitwisseling van kennis en ervaringen.

5.8 Klimaatadaptatie

Klimaatverandering lijkt sneller te gaan dan eerder voorzien. Het KNMI geeft in hun klimaatscenario's aan dat de zeespiegel sneller stijgt, droogte is toegenomen en extremere neerslag is te verwachten. De gevolgen hiervan zijn ook in de regio Midden-Holland merkbaar: toenemende wateroverlast, een dijkdoorbraak, verzakkende infrastructuur, toenemende verzilting en hittestress in dichtbebouwd gebied. Gemeenten en de regio bereiden zich voor op deze veranderingen: klimaatadaptatie.

De ODMH heeft samen met de gemeenten de kwetsbaarheden geïnventariseerd tijdens de eerste ronde van zogeheten stresstesten. Ook hebben we de gemeenten ondersteund met de uitwerking en uitvoering van de uitkomsten. De volgende stap was klimaatadaptatie verankeren in beleid en uitvoering. Dit hebben de gemeenten afgesproken in het bestuursakkoord Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. In 2025 zullen veel gemeenten een tweede ronde stresstesten uitvoeren. Dit zal leiden tot nieuw beleid en nieuwe uitvoeringsagenda's.

De ODMH ondersteunt de gemeenten en provincie bij het uitvoeren van de tweede ronde stresstesten. Vervolgens ondersteunt de ODMH ook bij het vastleggen van klimaatadaptatie in beleid en het opstellen en uitvoeren van uitvoeringsagenda's. Denk aan het opstellen en actualiseren van lokale hitteplannen, het maken en onderhouden van data rondom klimaatadaptatie, het uitvoeren van klimaattoetsen bij ruimtelijke plannen en het implementeren van het convenant klimaat adaptief bouwen. De actualisatie van de stresstesten zal ook leiden tot nieuwe risicodialogen.

Daarnaast biedt de Omgevingswet kansen voor het verankeren van klimaatadaptatiebeleid. De ODMH agendeert bij de gemeenten om regels voor klimaatadaptatie op te nemen in het Omgevingsplan. Hiermee verplichten zij initiatiefnemers tot het uitvoeren van maatregelen. De ODMH kan ondersteunen bij het opstellen van deze regels. De ODMH is in gesprek met de gemeenten of de ODMH mogelijk ook de toetsing van regels bij bijvoorbeeld bouwaanvragen zelf zal uitvoeren.

5.9 Verduurzaming landbouw en landgebruik

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is door de provincie vertaald naar het eigen grondgebied. Alle gemeenten in onze regio zijn onderdeel van veenweiden-deelgebieden. 2024 staat in het teken van het op gang krijgen van gebiedsprocessen in de deelregio's. In 2025 wordt in de verschillende gebieden hard gewerkt aan oplossingsrichtingen om de doelen die onder het NPLG hangen te halen. De doelen rondom waterkwaliteit moeten bijvoorbeeld al in 2027 behaald zijn, andere doelen in 2030 of iets later.

De ODMH is betrokken bij het opstarten van de gebiedsprocessen in enkele gemeenten. We verwachten dat hiervoor de komende jaren meer uitzoekwerk en uitvoeringskracht nodig is. Het kan voor de regio interessant zijn om een deel van de werkzaamheden regionaal te beleggen. Dat biedt efficiëntie en mogelijkheden voor verdieping. Hierdoor hoeft niet elke gemeente apart alle expertise op dit onderwerp in huis te nemen. De ODMH heeft al expertise opgebouwd en kan deze uitbreiden om de nodige bijdrage te kunnen leveren.

Daarnaast komt in 2026 een einde aan de zogeheten derogatie voor de Nederlandse landbouw. Dit betekent dat Nederlandse boeren niet meer mest in de bodem mogen injecteren dan elders in de EU. De behoefte aan mestverwerking gaat dus toenemen. Een techniek voor mestverwerking is mestvergisting, waardoor biogas wordt geproduceerd. Er is een landelijke doelstelling dat in 2030 20% van het gas dat door onze leidingen loopt, groen gas is. Het Rijk stimuleert daarom dat zoveel mogelijk van de duurzame hoeveelheid beschikbare mest wordt vergist. Dit houdt in dat alleen de mest die resteert in een landbouwsector die de klimaat-, stikstofdoelen en natuurdoelen haalt wordt vergist. We verwachten dat boeren steeds meer (mono)mestvergisters gaan gebruiken. Dit betekent meer inzet van agrarische vergunningverleners bij de ODMH om dit type ontwikkelingen mogelijk te maken. Tegenover het voordeel van een gelijk speelveld in Europa ten aanzien van het injecteren van mest in de bodem, staat namelijk noodzakelijke aandacht voor effecten op het milieu. Zo levert het in bedrijf hebben van een mestvergister bijvoorbeeld geurbelasting voor de omgeving.

6 Overige ontwikkelingen

6.1 Aanpak ondermijning

Naar aanleiding van diverse onderzoeksrapporten wordt meer aandacht gevraagd voor het thema ondermijning. Een gerichte en gecoördineerde aanpak tegen ondermijning is noodzakelijk.

Zowel milieuhandhavers als BWT-handhavers komen in de hele regio bij veel bedrijven, panden en woningen. Onze handhavers zien regelmatig misstanden die met ondermijning te maken kunnen

hebben. Bij ondermijning is ook het brandveilig gebruiken van panden een aandachtspunt. Juist onze regionale functie maakt dat de samenwerking met diverse partners zo belangrijk en waardevol is.

In 2024 is de rol van de ODMH ten aanzien van de regionale samenwerking op het gebied van milieucriminaliteit en ondermijning geconcretiseerd. Deze wordt in 2025 verder bestendigd. Een integrale benadering staat hierbij centraal.

6.2 Strafrecht

Om beter aan te sluiten bij ontwikkelingen in de maatschappij is de ODMH in de VTH-taakuitvoering de toepassing van het strafrecht aan het doorontwikkelen en daarmee robuuster aan het maken. Dit sluit ook aan bij een aanbeveling van de commissie die in het kader van het IBP VTH de ODMH visiteerde in juni 2023. In dit kader hebben de vijf Zuid-Hollandse omgevingsdiensten in 2023 een samenwerkingsconvenant getekend. Via deze samenwerking komt een gezamenlijke poule van Boa's voor heel Zuid-Holland tot stand. De Boa's trekken met elkaar op, stemmen werkwijzen en processen op elkaar af en leren zo van elkaar. Dit betekent dat binnen Zuid-Holland de Boa's van de vijf diensten elkaar kunnen ondersteunen en vervangen.

In 2024 wordt het strafrecht meer ingebed in de organisatie van de ODMH, bijvoorbeeld door onze Boa's regelmatig aan te laten sluiten bij teamoverleggen. Ook maken we het BOA-cluster robuuster door de inzetbaarheid van de Boa's binnen de vakgebieden van de ODMH te verbreden en te versterken. Het zaakstelsel van de ODMH wordt ingericht op de methodiek van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingswet (LHSO), zodat mogelijke strafrechtzaken automatisch op een lijst komen. Ook intensiveren we de contacten met het OM, met als doel minder seponeringen. De ODMH verwacht dat deze doorontwikkeling kan leiden tot meer, wellicht kleinere strafzaken.

6.3 Stikstofproblematiek

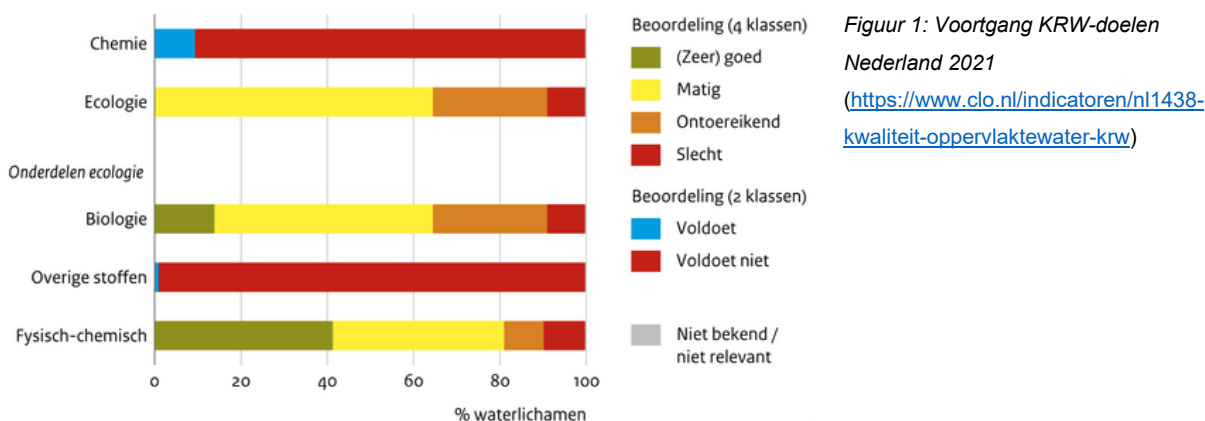
De stikstofproblematiek blijft aandacht vragen. Doordat veel natuurgebieden met te veel stikstof worden belast, moet een forse reductie plaatsvinden. Het kabinet heeft de hoofdlijnen van het komende beleid uiteengezet en de provincies werken gebiedsprogramma's uit. In dit kader is de Tijdelijke wet Transitiefonds landelijk gebied en natuur belangrijk omdat deze wet de financiering regelt. Denk hierbij aan maatregelen die de stikstofbelasting op de natuur en ook de emissies van broeikasgassen door landbouw en landgebruik terugdringen. Daarnaast worden maatregelen

gefinancierd die bijdragen aan het beschermen en ontwikkelen van de natuur en het tijdig voldoen aan de Kaderrichtlijn water (KRW) en maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw, om tijdens de transitie in het landelijk gebied perspectief te bieden aan de landbouw. Deze wet is controversieel verklaard in oktober 2023. Omdat het controversieel is verklaard kunnen we weinig zeggen over de gevolgen, we wachten op het standpunt van het nieuwe kabinet.

Het is de bedoeling dat piekbelasters (zowel agrarische als industriële bedrijven) worden opgekocht. Hierdoor ontstaat ruimte om de zogenaamde PAS-melders te legaliseren en bouwactiviteiten uit te voeren. Bedrijven in de buurt van natuurgebieden moeten innoveren of (vrijwillig) stoppen. Zij krijgen anders te maken met strenge milieueisen. Vergunningaanvragen voor alle typen emissiearme stalsystemen moeten worden beoordeeld. Deze ontwikkelingen betekenen een forse toename van werkzaamheden voor de (agrarische) vergunningverlening en adviseurs ecologie bij de ODMH.

6.4 Kaderrichtlijn Water

Het doel van de Kaderrichtlijn Water (KRW) is dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is. Dit geldt zowel voor oppervlaktewater als grondwater. De KRW is Europese regelgeving die door alle lidstaten wettelijk is verankerd. In Nederland lopen we achter op schema om de doelen in 2027 te behalen (zie ook bijgevoegd figuur). Wanneer de doelen niet behaald worden, kan dit vanuit Europa leiden tot mogelijke maatregelen of beperkingen.

De uitdaging om de KRW te behalen is ook relevant voor gemeenten. Bodem en water zijn namelijk één integraal systeem. Fosfaat- en nitraatuitspoeling uit de landbouw is bijvoorbeeld één van de hoofdoorzaken van onvoldoende waterkwaliteit. De ODMH gaat nauwer samenwerken met ketenpartners zoals waterschappen en drinkwaterbedrijven op dit onderwerp.

De gemeenten zijn bevoegd gezag voor indirecte lozingen. Dit is een basistaak, die is gemandateerd aan de omgevingsdienst. Indirecte lozingen zijn lozingen die via het gemeentelijke rioleringsstelsel en vervolgens via de rioolwaterzuivering in het oppervlaktewater terecht komen. Omdat de kwaliteit van het oppervlaktewater in 2027 moet voldoen aan de doelen van de KRW worden indirecte lozingen per 2027 intensiever beoordeeld dan nu (bijvoorbeeld op PFAS en ZZS). Dit betekent dat we in 2025 en 2026 meer moeten gaan samenwerken in de keten van waterbeheerders, om te komen tot passende omgevingsvergunningen en maatwerkbeschikkingen. Ook in het toezicht moeten we wellicht actiever gaan controleren of bemonsteren. Dat zal dan zijn op aangeven van het waterschap dat de zuivering beheert, waar de lozing naar toe gaat.

Ondertussen blijft de ODMH in de omgevingsvergunningverlening en het verlenen van maatwerkbeschikkingen aandacht houden voor de toegepaste best beschikbare technieken (BBT), de algemene beoordelingsmethodiek (ABM) en de immissietoets.

6.5 Water en bodem sturend

Het Rijk stelt dat 'water en bodem sturend' moeten zijn bij de ruimtelijke inrichting. In Nederland lopen we al enige tijd tegen de grenzen aan van het water- en bodemsysteem. Het ruimtelijk ordenen van de ondergrond wordt verplicht. Er komt een richtinggevend kader voor gebiedsontwikkeling en keuzes die gemeenten maken. De ODMH houdt de ontwikkelingen bij en helpt gemeenten bij het verder vormgeven van 'water en bodem sturend'.

Onderdeel van het thema Water en Bodem sturend is dat overheden 'hoogwaardig grondverzet' stimuleren en toepassen. Hiermee wil het Rijk bereiken dat overheden én initiatiefnemers grond zo duurzaam en nuttig mogelijk hergebruiken. Dit zal in veel gevallen betekenen: minder afgraven, lokaal hergebruiken en grond met een bepaalde kwaliteit hergebruiken op locaties waar die kwaliteit ook daadwerkelijk nodig is.

Net als in 2023 voert het Rijk ook in 2024 pilots uit om hoogwaardig grondgebruik toe te passen in haar eigen projecten. De lessen die het Rijk hieruit leert, deelt zij met decentrale overheden. Van gemeenten en provincies wordt verwacht dat zij na 2024 ook hoogwaardig hergebruik toepassen in hun eigen projecten én dat ze dit bij lokale initiatiefnemers via beleid en regels stimuleren.

De ODMH heeft een grondstromenmakelaar die ondersteuning biedt bij gemeentelijke projecten om lokaal hoogwaardig grondverzet mogelijk te maken. Deze grondstromenmakelaar verbindt regionaal vraag en aanbod van grond bij gemeentelijke projecten met elkaar. Daarnaast ondersteunt de ODMH ook bij het opstellen van lokaal beleid dat hoogwaardig grondverzet stimuleert bij initiatiefnemers. Met name het omgevingsplan is dan het bindende instrument dat gemeenten hiervoor kunnen gebruiken.

6.6 Opkomende verontreinigingen en niet-genormeerde stoffen

Nieuwe, opkomende stoffen zijn stoffen die nog niet (wettelijk) genormeerd zijn en waarvan de schadelijkheid nog niet (volledig) is vastgesteld. Dit leidt tot onzekerheid bij inwoners, overheden en bedrijven. Een voorbeeld van opkomende stoffen zijn de PFAS (Per- en polyfluoralkylstoffen).

6.6.1 Vervolg geven aan provinciale PFAS-bronnenonderzoek

Binnen de Provincie Zuid-Holland zijn op dit moment twee initiatieven die inzicht moeten verschaffen in de aanwezigheid en risico's van PFAS:

- **Onderzoek naar potentiële PFAS-bronlocaties**

De provincie inventariseert locaties waardoor huidige of voormalige bedrijfsactiviteiten mogelijk PFAS in de bodem terecht is gekomen. Het onderzoek richt zich op duidelijk afgebakende bronlocaties (puntbronnen, denk aan PFAS producerende bedrijven en verwerkende industrie) en niet op bronnen die niet aan één specifieke bron/locatie zijn toe te wijzen (diffuse bronnen, denk aan bestrijdingsmiddelen of aangewaaid sea spray vanuit zee).

- **Aanwezigheid van nieuwe stoffen in het grondwater bij voormalige stortplaatsen**

De provincie wil bepalen in hoeverre nieuwe stoffen aanwezig zijn bij stortplaatsen en welke stoffen dit zijn. Ook is het de bedoeling concentraties in het grondwater direct achter de stortplaats vast te stellen, zodat dit onderzoek ook een beeld geeft van de mate waarin stoffen worden

aangetroffen. Resultaten kunnen in een vervolgproject worden gebruikt om te bepalen wat het aantreffen van deze stoffen betekent voor de status van de locatie ('leidt de nieuwe informatie tot een andere beoordeling dan eerder gedaan?').

De ODMH en de andere 4 omgevingsdiensten in Zuid-Holland zijn ook in 2025 actief betrokken bij deze, door de provincie gefinancierde, onderzoeken. Afhankelijk van de uitkomsten van de onderzoeken en landelijke regelgeving zijn in de daaropvolgende jaren verdere acties noodzakelijk. Denk daarbij aan risicobeoordelingen en -beperking en het voorkomen en wegnemen van risico's. De ODMH wil hierbij voor zijn werkgebied een actieve rol vervullen, onder andere via het ontzorgen van de Provincie Zuid-Holland en de gemeenten.

6.6.2 Omgaan met nieuwe gegevens over niet-genormeerde stoffen

Paragraaf 6.6.1 gaat over concrete trajecten van de provincie Zuid-Holland waar de ODMH bij is betrokken. Maar ook het ministerie wil een tweede PFAS-crisis voorkomen. Dit doen zij door het opzetten van een landelijk meetnet met beoordelingssystematiek voor niet-genormeerde stoffen: de Algemene Methodiek Niet-genormeerde Stoffen (AMNS). Het meetnet zal bestaan uit honderden meetpunten verdeeld over heel Nederland, waarbij zij meten op basis van een door experts opgestelde lijst voor nog niet-genormeerde stoffen. De uitkomsten van een dergelijk meetnet kunnen vergaande gevolgen hebben voor onze regio en vereisen mogelijk nieuw (grondverzet)beleid. Tussen 2024 en 2026 worden meetuitkomsten bekend. De ODMH volgt het traject van de AMNS en ondersteunt de gemeenten en de provincie, om adequaat te reageren op eventuele nieuwe inzichten.

6.6.3 Microplastics

De Europese Unie stelt regelgeving op rond microplastics, omdat het een grote belasting vormt voor het milieu. Microplastics zijn bijvoorbeeld de rubberen korrels op kunstgrassportvelden. Dit vraagt dat gemeenten veel van haar sportvelden op termijn (er geldt overgangsrecht van 8 jaar) moeten uitrusten met een alternatief om bodemvervuiling te voorkomen. Omdat het om bodemvervuiling gaat kan deze regelgeving effect hebben op de VTH-taken van de ODMH. De ODMH zal in de aankomende jaren meer kennis op doen over microplastics, regelgeving volgen en de gemeente en de provincie ondersteunen, zodat zij tijdig en adequaat kunnen reageren.

6.7 Wet goed verhuurderschap

Op 1 juli 2023 trad de Wet goed verhuurderschap (Wgv) in werking. Deze wet is een reactie op problemen die zich voordoen op de huurmarkt zoals discriminatie, intimidatie en bedreiging, excessief hoge huren, hoge servicekosten en onrechtmatige huurcontracten. Het doel van de wet is om ongewenste verhuurpraktijken te voorkomen en tegen te gaan bij alle groepen huurders, waaronder arbeidsmigranten. Daarbij stelt de wet het gedrag van de verhuurder centraal. Onder de wet vallen verhuurders van reguliere woonruimte (inclusief woningcorporaties), verhuurders van verblijfsruimte aan de arbeidsmigranten en verhuurbemiddelaars. Deze normering van verhuurgedrag is nieuw. Gemeenten krijgen een rol bij het handhaven van deze normen. De wet introduceert drie instrumenten:

1. Gemeentelijk meldpunt (verplicht)
2. Handhaving algemene regels (verplicht)
3. Verhuurvergunning en arbeidsmigranten (optioneel)

Vergunningverlening kan bij de uitvoering van de Wet van belang zijn. Toezicht en handhaving zijn dit in ieder geval.

De Wgv heeft relaties met de uitvoering van de Huisvestingsverordening en Ondernijning. De ODMH verkent of zij bij de uitvoering van de Wgv (ondersteunende) taken aan de gemeenten kan aanbieden.